

Primärvården får agera ekonomisk buffert för akutsjukhusen

Stort intresse riktas nu mot modeller med en primärvårdsstyrd hälso- och sjukvård, såsom det engelska GP-fundholdingssystemet. Det finns starka skäl att utvidga husläkarens budget. Grunden måste vara det som läkaren själv initierar och kan påverka, t ex labprover, läkemedel och röntgen. Men man bör försöka gå längre än så. Till exempel skulle all förplanerad vård på sjukhusen kunna föras i en skuggbudget på husläkarmottagningen. När erfarenheter vunnits kan man gå vidare från en skuggbudget till en riktig budget. Detta förutsätter dock att husläkaren kan styra patientens vård.

Betydligt radikalare tag är nu på gång i Västra Stockholms sjukvårdsområde (VSSO). Där har nyligen lagts fram ett förslag om att ålägga primärvårdscheferna ett resultatansvar för akutsjukvården redan under innevarande år.

Det handlar inte om några försök med skuggbudgetar, utan pang på ett direkt ekonomiskt ansvar. Underskott 1998 ska finansieras inom primärvårdsbudgeten för 1999. Primärvården får agera ekonomisk buffert för akutsjukvården och står för den ekonomiska risken.

Akutsjukvården hade i vårt landsting 1997 kostnader utöver budget på i storleksordningen 500 miljoner kr. Hade systemet varit igång nu skulle husläkarmottagningarna i VSSO få ta det ekonomiska ansvaret för ett underskott om nästan 60 miljoner kr. Utöver de sparkrav som redan ligger på primärvården. Och utan att primärvården haft möjlighet att själv styra avtalen med sjukhusen.

Orimligt!

Detta är fullständigt orimligt. Primärvårdens möjligheter att styra patienterna till minskad konsumtion av akutsjukvård är små om man inte arbetar långsiktigt och har ekonomiska befogenheter inför avtalen med sjukhusen. Hur ska primärvården kunna ro i land detta åtagande?

Primärvårdens styrinstrument är, enligt förslaget, att »vinna befolkningens förtroende genom service, bemötande och tillgänglighet samt förmågan att lösa patientens problem». Men riktigt så enkelt är det väl ändå inte. De som ar-

betar i primärvården i VSSO är vana att ge bästa tänkbara service och ett bra omhändertagande till sina patienter. Men de har samtidigt en politisk ledning med socialdemokrater i spetsen, som ger en krympande budget, som lägger ned och slår samman husläkarmottagningar, som tar bort en av två jourmottagningar och lägger ned en barnläkarmottagning.

När sjukvården fått arbetsro, med fler husläkarteam som ökar tillgänglig-

heten, när det finns nätverk och en tydlig arbetsfördelning mellan primärvården och akutsjukvården, när akutsjukhusen kan lägga sin energi på att vårda patienter och slipper flytta kliniker hit och dit på grund av den politiska majoritetens direktiv, då – och först då – kan så här långtgående förändringar övervägas.

Maria Wallhager (fp)
distriktssköterska och sjukvårdspolitiker i Stockholms läns landsting

Empati är inte sympati

I Läkartidningen 10/98 recenserar en norsk bok om psykopati under rubriken »En insyn i psykopatens och offrens värld». Ett karaktistikum för diagnosen anges vara »total oförmåga till empati». Ingenting är felaktigare, och det är förvånande att denna övertygelse omfattas av så många.

Den franske 1600-talsfilosofen Blaise Pascal har i en lika roande som upplysande betraktelse över konsten att bedra människor påpekat att denna svåra och subtila konst vilar på att man har god insikt i offrets sinnesbeskaffenhet, böjelser och naturliga önskningar som »begäret att vara lycklig». Eftersom människan har en så mycket större benägenhet för önsketänkande än för saktighet är kännedomen om dessa saker avgörande för att lyckas i bedrägliga syften. Två exempel visar tydligt att den framgångsrike bedragaren är väl utrustad med empatisk förmåga.

Den som träffat på sol-och-vårade kvinnor kan inte undgå att se det gemensamma mönstret. Ett offer som är känslotörstade och innehavare av ett kapital, en bedragare med längtan efter rikedom och med ett väl utvecklat sinne för att identifiera dessa kvinnor och intuitivt veta vad de drömmer om. Denna kunskapsförmåga är inte möjlig utan förmåga till empati.

Det mindre banala exemplet är den politiske förföraren. Hans framgång är helt beroende av förmåga att kunna läsa av befolkningens innersta behov och önskningar – materiell tillfredsställelse, makt, glans osv – och att med samma säkerhet veta hur man på främst känslomässig grund övertygar om den egna

förmågan att föra folket in i ett land som flyter av mjölk och honung.

Vad både den lille och store bedragaren saknar är inte förmåga att känna sig in i utan förmåga att känna *med*. Skiftet av preposition anger den avgörande skillnaden.

En äkta sympati är omöjlig utan empati, men den senare resulterar inte med nödvändighet i den förra.

Kan man inte skilja mellan inkännande och medkännande blir man lurad och oförmögen att diagnostisera essentiell psykopati.

Bengt Lenninger
leg läkare, Lund

Referens

1. Pascal B. Om den matematiska andan och om konsten att övertyga. I Mauriac F. Pascal. Stockholm: Bonniers, 1947: 51-7.

www.lakartidningen.se

Aktuella möten i Kalendariet

Möten, kurser, etc., som publiceras sist i Läkartidningen finns kvar på vår webbplats så länge som datumet är aktuellt.

Internationella kongresser finns under, ... ja just det, Kongresser!